

Geef vissers de stem die hun historisch toekomst

De vissers moeten op de Noordzee plaatsmaken voor windmolenparken. Wat blijft er nog over van de eeuwenoude visserijcultuur? Red die, nu het nog kan, betogen de Urkers **Klaas Jelle Koffeman** en **Cornelis Vlot**.

Trouw 21-8-2021

Klaas Jelle Koffeman
oud-Noordzeevisser, nu adviseur en jongerencoach
Cornelis Vlot
communicatieadviseur

Voor wie de Nederlandse visserij een warm hart toedraagt zijn het barre tijden. De laatste restanten vitale visserij dreigen in rap tempo te verdwijnen. Eeuwenoude visserijcultuur wissen we voorgoed uit. Inheemse volken in het verre Amazonegebied kunnen op onze sympathie rekenen omdat hun natuurlijke omgeving wordt vernietigd door houtkap. Maar Nederlandse vissers worden vooral gezien als de boeman. Boos en onwillig, terwijl hun 'jaaggebied' steeds verder inkrimpt. Dat is onrecht. De familiebedrijven in Urk zijn juist gericht op langetermijndenken en op het behoud van een gezonde Noordzee.

Deze Urkervissers blezen onlangs de landelijke belangenvereniging Visned op. Ze weigerden hun handtekening te zetten onder het Noordzee-akkoord dat door het Rijk, visserijorganisaties, energieorganisaties, ngo's en de zeehavens werd opgesteld om tot een nieuwe indeling van die inmiddels zo drukke zee te komen. Een akkoord dus zonder Urk als be-

langrijke visserijspeler. Windmolens zijn een 'nieuwe' concurrent voor de Noordzeevissers. De realisatie van windenergie vormt een belangrijk onderdeel van het Noordzee-akkoord. Verder bevat het akkoord twee belangrijke punten voor de visserij: saneren en innoveren.

Pulsvissen

Aan saneren moeten Urker vissers niet denken. Wel aan innoveren. En masse gingen vissers de afgelopen jaren over op het beproefde pulsen (elektrisch vissen). De afschaffing van deze duurzame visstechniek zit ook nog vers in het geheugen bij de vissers; het pulsvissen was het summum van duurzaamheid. Nauwelijks bodemberoering en halvering van verbranding van fossiele brandstof. Het Rijk onder leiding van oud-minister Henk Bleker sleepte met 'listen en blufpoker' (*de Volkskrant*, 2 juli 2021) veel te veel vergunningen binnen voor Nederlandse vissers. Het kwam als een boemerang terug. De elektrische vistuigen moesten van Europa gedemonteerd worden. En er is

Denk je de havens van Urk, Katwijk en Oudeschild eens in zonder vissers

meer frustratie bij de vissers: neem de 'scholboxen' die in 1989 tijdelijk werd ingesteld; een reservaat met een omvang van 40.000 vierkante kilometer ter bescherming van jonge schol. De vis verdween, terwijl het reservaat bleef.

Een gezonde en visrijke Noordzee is de eerste plaats in het belang van de vissers zelf. Over de effecten van de windparken is nog weinig bekend. Wat doet

het met de natuurlijke zeestromen en de toevoer van essentiële voedingsstoffen in het gebied? Hoe zit het met de zeevogels? Hoeveel zullen er sneuvelen door de enorme wiken? En wat doen massa's windmolens met luchtstromen?

Speelt er bij de erkenning van de vissers en hun culturen ook nog zoiets als het 'recht van de langste gebruiker'? Het is in het Noordzee-akkoord niet alleen een kwestie van ruimte, zeggen vissers. Het gaat ook om tijd, historisch krediet. Waarom krijgen de vissers als vroege gebruikers van de Noordzee geen belangrijke stem? Nu zit nota bene een zware delegatie moderne energieorganisaties aan tafel om het Noordzee-akkoord te schrijven. Dat steekt.

Zuiderzeecultuur

Waar in andere vissersdorpen de belangstelling voor het visserijberoep afneemt, stoomt de ROC Friese Poort op Urk elk jaar enkele tientallen kersverse maritiem opgeleide jongeren klaar. In de startblokken om hun droom te leven en het fami-

Eerst werden vissers uit de Zuiderzee verdreven, nu uit de Noordzee

liebedrijf voort te zetten. Het gaat om het voortzetten van een leefpatroon, een familiewerkelijkheid.

De sociale routines en talloze rites die de Nederlandse viscultuur rijk is, vormen een fijnmazig sociaal-cultureel patroon dat nu verloren gaat. Het zijn vitale restanten van de eeuwenoude Zuiderzeecultuur, zoals prachtig beschreven in het boek *Eens ging hier de zee tekeer* door historica Eva Vriend.

De afsluiting van de Zuiderzee dreef de vissers noodgedwongen naar de Noordzee. Nu is het niet een dijk, maar zijn het windmolens die ze het zicht op de toekomst ontnemen.

In economische zin heeft de Noordzeevisserij weinig betekenis. Cultureel-historisch is het een heel ander verhaal. Denk je Urk eens in zonder actieve visserij. Denk je de havens van Urk, maar ook Katwijk en de Texelse Oudeschild eens in zonder vissers. Het is niet alleen het plaatje van de kotter waar de weekvangsten uit het ruim getakeld worden. Het zijn vooral de kwetsbare sociale structuren daarachter: de vissersfamilies. Het is de 'wild catch' Noordzeevis die we bij de visboer zo graag bestellen. Streekproducten uit eigen zee met nauwelijks 'foodmiles'. Kibbeling of lekkerbekje van echte kabeljauw.

Er gaat een culturele werkelijkheid verloren. Is een cultureel-economische beschermstatus van Unesco een idee? Laten we de laatste restanten vitale Nederlandse visserijcultuur ons tussen de vingers door-glippen? Of grijpen we tijdig in?